

İNSAN SƏNƏTKARLIĞA ƏMƏK HAZIRLIĞI İLƏ YÜKSƏLİR

Şahrza Ağayev,

*ADPU-nun müəllimi, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent,
qabaqcıl təhsil işçisi*

E-mail: sharza-a@mail.ru

Cəmilə Qarayeva,

*Bakı Dövlət Universitetinin
Qazax filialının baş müəllimi*

Açar sözlər: *əmək hazırlığı, sənətkarlıq, fiziki və əqli fəaliyyət, dulusçuluq, ayiricilik, hörmətəkəlduz, həsirçilik.*

Ключевые слова: *трудовая подготовка, мастерство, физическая и умственная деятельность, керамика, спиннинг, циновка.*

Keywords: *labor preparation, craftsmanship, physical and mental activity, pottery, spinning, witchcraft, handicraft.*

Şagird şəxsiyyətinin ahəngdar inkişafına verilən ən mühüm tələblərdən biri onun əməyə, əmək adamlarına şüurlu münasibət göstərmək qabiliyyətinə malik olması prinsipinə müasir sosial-iqtisadi baxımından yanaşmanı zəruri edir. **Əmək** – fiziki və əqli fəaliyyətin məcmusu olub, vəhdət təşkil edir. Bu sahədə bacarıq və vərdişlərin mənimsənilməsi əmək tərbiyəsi vasitəsi ilə həyata keçirilir. Əmək tərbiyəsi sistemli və məqsədyönlü şəkildə təlim-tərbiyə müəssisələrində aparılır. Burada tədris olunan bütün fənlərin imkanları pedaqoji əsaslara müvafiq olaraq reallaşdırılır. Şagirdlərin əqli fəaliyyəti təlim əməyi nəticəsində müxtəlif fənlər üzrə qazanmış olduqları biliyin keyfiyyəti ilə şərtlənir. Aparılan araşdırmalardan məlum olur ki, intellektual əmək fiziki əməyin keyfiyyətində mühüm rol oynayaraq, aparıcı mövqeyə malikdir. Əmək hazırlığının nəzəri və praktiki problemlərinin tədqiqində, məhz bilik (intellektuallıq) və bacarıq (fiziki) arasında qarşılıqlı faydalılıq dərəcəsi öyrənilməklə bunlar arasında tələb və imkana görə yaranan ziddiyyətlər aşkar edilir. Həmin uyğunsuzluqların, biliyə uyğun (tələb) bacarığın olmaması (imkan) səbəbinin aradan qaldırılması üçün pedaqoji əsaslarla müəyyən olunan qanunauyğunluqlar, prinsiplər

və metodlar dəqiqləşdirilir. Bunun nəticəsində intellektual əməklə fiziki əmək arasında transformasiyanın səmərəliliyini artıran hərəkətverici qüvvə yaranır. Qeyd olunan metodoloji yanaşma barədə baş verən proses demək olar ki, pedaqoji əsas kimi lazımınca dəyərləndirilməmişdir. Əmək hazırlığı texnologiya dərslərində aparılır. Bu dərslərdə əmək fəaliyyətinin maddi-istehsal prosesi haqqında zəruri elmi məlumatlar verilir, müvafiq bacarıq və vərdişlər formalaşdırılır. Birinci sinifdən başlayaraq şagirdlər əmək vərdişlərinə hazırlanırlar. Əmək hazırlığı təhsil müəssisələrində şagirdlərin təlim fəaliyyətində məmulatın emalı zamanı nəzəri biliklərin praktiki tətbiqi prosesində həyata keçirilən əməliyyatların məcmusu ilə şərtlənir. Səmərəli təşkil olunmuş təlim prosesində tərbiyə olunanlar əməyə alışı, biliklərinin qiymətləndirilməsi ilə fəaliyyətlərinin nəticəsini görürlər.

Dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri M.Füzulinin ölməz əsərləri içərisində uşaqların elm öyrənməsi, sənət seçməsi kimi məsələlər də xüsusi yer tutur. “Rindu-Zahid” adlı əsərində o, bildirir ki, yeniyetməlik dövründə düzgün seçilməyən sənət insana bütün ömrüboyu öz mənfi təsirini göstərir. Ümumiyyətlə, M.Füzuli və digər klassiklərin əsərlərində insanın əmək hazırlığından sənətkarlığa yüksəlməsi ideyalarından

səmərəli istifadə olunmasına, dünya təcrübəsinin öyrənilməsinə müasir sosial-iqtisadi şəraitdə ciddi ehtiyac vardır.

Almaniyanın peşə təhsili öyrənənlərin gələcəyinə təminat verir və onların bu sahədə təcrübəsi maraqla öyrənilir. Ölkədə təhsil peşə məktəbində və müəssisədə aparılır. Paralel təhsil sistemi sayəsində gənclər məktəbdə və müəssisədə gələcək peşələrinə optimal surətdə hazırlanırlar. Almaniyanın peşə təhsili sisteminin üstün cəhətlərini aşağıda qeyd olunan fərqlənmə əlamətləri ilə xarakterizə etmək olar.

- Dövlət, iqtisadiyyat və sosial tərəfdaşlar birlikdə peşə təhsilinin çərçivə şərtlərini təmin edirlər.

- Almaniya təcrübədən keçirilən peşə təhsilinin məqsədi şagirdlərə səriştəyə yönəldilmiş hərtərəfli kompetensiyaların aşılmasıdır: bu məqsədə çatmağın ən yaxşı yolu bir tərəfdən müəssisədə, digər tərəfdən məktəbdə aparılan təlimdir.

- Bütün müəssisələrdə təhsil standartlarının eyni olması və imtahanlara təqdim olunan vahid tələbat təhsilin keyfiyyətinə zəmanət verir və təhsilin insanların həyatı boyu onları müşayiət etdiyini təsdiqləyir.

- Fasiləsiz olaraq əmək ehtiyatları bazarı və peşə təhsilinin öyrənilməsi onun texniki, iqtisadi və ictimai inkişafa adaptasiya olunmasına şərait yaradır.

- Xüsusi ixtisası və pedaqoji təhsili olan personal şagirdlərdə peşə kompetensiyalarının daimi inkişafına, həmçinin təlim və tədrisin yüksək keyfiyyətinə təminat verir.

Peşə təhsilində şagirdlərin kompetensiyalarının inkişaf etdirilməsinə əsaslanan qaydalara aiddir:

- *şəxsi və sosial kompetentlik, yəni daxili motivasiya, kollektivdə işləmək bacarığı və qərar qəbul etmək;*

- *istehsalatda işləmək, işçi avadanlıqlarla davranmaq və istehsal prosesini anlamaq;*

- *problemi həll etmək üçün həll strategiyası axtarmaq bacarığı və ondan çıxış etmək qabiliyyəti.*

Almaniya məktəbi bitirənləri belə bir sual düşündürür: *hara getmək, hansı ixtisası öyrənmək və hansı ixtisasın perspektivli gələcəyi var?* Bu ölkənin peşə təhsilində məktəbin yeni-

yetmələri cəmiyyətin gələcək həyatına hazırlamaq kimi xüsusi əhəmiyyəti vardır. Yeni yetmələr peşə məktəbində və müəssisədə 2-3 və 5 il müddətində təhsillərini davam etdirirlər. Təlim ərafəsində şagirdlər təlim-istehsalat müəssisələrindən təqaüd alırlar. Qeyd olunan bu uğurların dinamik inkişaf edən Azərbaycanda da yaxın gələcəkdə reallaşmasına tam əminliyimizi ifadə etmək istəyirik.

Dünya praktikasına görə sənət seçimində, ilk növbədə, əmək bazarının tələbləri nəzərə alınmalıdır. Son illər ölkənin iqtisadiyyatı sürətlə inkişaf edir və yeni yaradılmış iş yerləri qabaqcıl texnologiyalar əsasında qurulur. Müasir istehsal müəssisələrindən – “Gilan-Dəri” MMC, “Lalə-Tekstil” MMC, “ARFA” LTD MMC, “Azərtexum” toxumçuluq müəssisəsi, “Karvan-K” MMC və bir çox müəssisələr yeni texnologiya əsasında qurulduğu üçün həmin müəssisələrdə informasiya texnologiyaları üzrə peşələrə yiyələnmiş işçi qüvvəsinə tələbat artır.

Azərbaycan sənətkarlar diyarıdır. Uzun illər məktəblilərin əmək hazırlığının nəzəri və praktiki problemlərinin həlli istiqamətində aparılan tədqiqatdan məlum olmuşdur ki, sənətə marağın yaranması təhsil alanın tələb və imkanı arasında olan ziddiyyətin həlli texnologiyası ilə şərtlənir. Bu cəhətdən alman modelinin tətbiqinə ehtiyac vardır.

Sənətkarlıq paytaxtı olan Şəkinin şöhrəti bütün dünyaya öz töhfəsini vermişdir. Hazırda bu diyara olan maraq onun tarixi keçmişini, sənətkarlıq nümunələrinin texnoloji əsaslarını, təbiətini öyrənməyə insanları sövq etdirməkdədir. Tədqiqatçıların hesablamalarına görə dağlar diyarı olan Şəkinin 2700 ilə yaxın yaşı vardır. Böyük Qafqaz sıra dağlarının cənub ətəklərinin Qanıq-Əyriçay dərəsi ilə birləşdiyi yerdə güclü selləri ilə məşhur olan Kiş çayının sol sahilində yerləşir. 1772-ci ildə Kiş çayından gələn dəhşətli sel onun bir hissəsini dağıtmışdır.

Tarix boyu bu dağlar diyarını tanıtdıran onun füsunkar təbii gözəllikləri və adı dillər əzbərinə çevrilmiş sənətkarları olub. Şəkinin şan-şöhrəti memarlıq, daşoyma, taxtaoyma, dulusçuluq, dəmirçilik, misgərlik, zərgərlik, ipəkçilik, papaqçılıq, nalbəndlik, şəkəkəçilik kimi sənət nümunələri dünyaya yayılıb. Şəkinin ləziz yeməkləri – pitisi, halvası, növbənöv şirniyyatı

milli kulinariyamızın özəyidir. Şəki sənətkarlarının istehsal etdikləri məhsullar daxili tələbatı ödəməklə yanaşı, xarici ölkə bazarlarında da maraqla qarşılanır. Avropanın məşhur kolleksionerləri Şəkinin parça məmulatlarının tərtibatına, rəng çalarlarının davamlılığının sirlərinə xüsusi diqqət ayırırlar.

Müstəqillik illərində mədəni irsin qorunub saxlanılmasına, xalqımızın zəngin mədəniyyətinin təbliğinə dövlət səviyyəsində qayğı daim artmaqdadır. 2007-ci ildə Şəkidə ilk dəfə olaraq, “Sənətkarlar günü” bayramının keçirilməsi bunun bariz nümunəsidir.

Aparılan araşdırmalar göstərir ki, uzaq keçmişdə Şəki sənətkarlığının sahələri bu gün ilə müqayisədə daha geniş olmuşdur. 1848-ci ildə Şəki əhalisinin təkcə geyim və bəzək ehtiyaclarını ödəmək üçün şəhərdə 235 papaqçı, 178 dabbaq, 147 başmaqçı, 154 dərzisi, 82 şeridçi, 41 gümüşbənd çalışmış. Tədqiqatçı alim, professor Məhərrəm Qasımlının lakonik ümumiləşməsi bu diyarı aydın təsvir etməyə imkan verir: “Şəki Azərbaycanın milli tarixi varlığının elə bir möcüzəli gerçəklidir ki, onun hər zərrəsində həm özümüzü, həm də özgələri heyrləndirən çeşid-çeşid sirr-hikmət bərqərarıdır. Burada təbiət möcüzəsi ilə sənət möcüzəsi baş-başdır. Şəkinin suyu, havası, axar-baxarı, bağ-bağatı Tanrının bir lütfüdürsə, könlü mehr-məhəbbətlə dolu, şirin-şəkər ləhcəli, fədakar adamları da bu lütfə layiq görülənlərdir”.

Tarixi mənbələrə görə 1927-ci il Şəkinin (Nuxanın) ipək sənayesi tarixində yeni mərhələnin başlanğıcı oldu. Həmin ilin iyun ayında vaxtı ilə Şəkinin ilk ipəkçilik müəssisəsinin Alekseyev və Voronin qardaşlarının fabrikinin yerləşdiyi ərazidə Zaqafqaziyada ən böyük İpəkçilik kombinatının təməli qoyuldu. Şəkili ipəkçilər 1941-1945-ci illərdə hərbi hava qüvvələri üçün paraşüt ipəyi, ipək saplar və cəbhənin ehtiyaclarını ödəmək üçün digər məhsullar da istehsal etmişdilər. Alman faşizminə qarşı döyüşlərdə yaralanan əsgərlərin cərrahiyyə əməliyyatları zamanı tikiş qoymaq üçün Şəkidə istehsal olunan ipək saplardan istifadə olunmuşdur. 1931-ci ildə açılışı böyük rezonansa səbəb olmuş Şəki İpək Kombinatının adı 1999-cu ildən dəyişdirilərək, “Şəki İpək” ASC kimi fəaliyyət göstərir. 1998-ci ildə Böyük

İpək Yolunun bərpası Azərbaycanın siyasi, iqtisadi və sosial inkişafına əsaslı şəkildə təsir etdi. Şəki ipəyi, o cümlədən, burada istehsal olunan xalçalar, kəlağayılar, şərfələr, xammal məmulatları yenə keyfiyyəti, rahatlığı ilə seçilir. Gənc xalça ustalarının toxuduğu “Qımı”, “Gülüstan”, “Şirvan” xalçaları milli koloritinə, rənglərin cazibəsinə, estetik görünüşünə görə ilk baxışdan maraq doğurur.

İpəkçiliklə bağlı olan qədim sənət sahələrindən biri əsrlər boyu ev peşəsi sayılan **təkəlduzluqdur**. XIX əsrin əvvəllərində Şəkidə yəhər üzünü bəzəyən 22, başmaq üzünü bəzəyən 16, püştü üzünü bəzəyən 50 təkəlduz dükanının olduğu qeyd olunur. Məlumatlara görə keçən əsrin ortalarında Azərbaycana səyahət etmiş Aleksandr Düma Şəkinin təkəlduz ustalarının bədii tikmə sahəsindəki məharətinə heyranlığını gizlədə bilməmişdir: “Mən 24 manata Şəkidə bədii tikməli 2 ədəd yəhər aldım. Belə yəhəri Fransada 200 franka da ala bilməzdim. Düzünü desəm, onu bizdə heç bir qiymətə tapmaq mümkün deyil”.

Azərbaycanda toxuculuq sənətinin kökləri çox qədim tarixə malik olub, onun meydana gəlməsinə insanların məişət tələbatları və ərazidə xammal ehtiyatının bolluğu səbəb olmuşdur. Lifli bitkilər lıq, ziyəliq, kətan, pambıq və s. əsrlər boyu yun və ipəklə yanaşı, toxuculuq sənətinin başlıca xammalı olmuşdur. Toxuculuğun ilk mərhələsi hörmə sahəsində əmələ gələrək, bəsit texniki qaydalarla üzvi surətdə bağlı olub. Toxuculuğu, xüsusən də onun başlanğıc mərhələsini təşkil edən ayırmə məşğuliyyətini araşdırarkən eneolit dövrünün (eneolit daş dövrünün sonu – metal əsrinin başlanğıcı hesab edilir və b.e.ə. VI-IV minillikləri əhatə edir) bütün abidələrində demək olar ki, müxtəlif tipli ayırıcılara rast gəlmək olur. Bu alətlərin forma və müxtəlifliyi tunc və dəmir dövrü abidələrində daha da aydın nəzərə çarpır. Zaman keçdikcə onların müxtəlif növləri yaranmışdır.

Ölkəmizin ərazisində toxuculuğun tarixini müəyyənləşdirmək üçün **toxuma keramika** qalıqlarının əhəmiyyəti böyükdür. Əyiricilik və hörmə sənətinin inkişafı parça istehsalını da labüd etmişdir. Toxuculuq dəzgahı hörmə əməliyyatından toxuma texnikasına keçid mərhələsində qədim dövrə xas olan texniki vasitələr içərisində ən mürəkkəb əmək aləti idi.

Mingəçevirdə ilk orta əsrlərə aid katakombə (İtalyanca catacomba, latınca catacumba-yeraltı sərdabə) qəbrində və ona yaxın ərazidə toxucu dəzgahının hissələrinə rast gəlinmişdir. Hörmə texnikasının təkmilləşdirilməsi müxtəlif sahələrin meydana gəlməsinə zəmin yaratdı. Onlardan biri də **həsirçilikdir**. Ağac çubuqları, lifli və dənli bitkilərin küləşindən ibarət hörmə sənətinin qədim növü olan həsirçilik bu gün də öz əhəmiyyətini itirməmişdir. Bu sənətlə liğ və ya ziyalıqdan burub eşmə üsulu ilə ciyə hazırlanması cənub zonasında indi də davam etdirilir. Həsir toxuculuğunda əriş üçün işlənən liğ eşmə ev məişətində geniş yayılmışdır. Zənbil, kövsərə, süfrə üçün ciyələr, məhz həmin üsulla hazırlanır. Çubuqdan hörülən həsir məmulatları səbət, aşsüzən və s. özünün təsərrüfat və məişət əhəmiyyətini saxlamaqdadır. Həsir dəzgahlarının şaquli və üfüqi olmaqla iki əsas tipi müasir dövrümüzədək gəlib çatmışdır. Saya (sadə) həsir toxuculuğunda tətbiq olunan şaquli dəzgah növü – **“dasko”** hələ də qalmaqdadır. Saya həsirdən fərqli olaraq, güllü həsir tipoloji cəhətdən yer hanasını xatırladan üfüqi dəzgahda toxunur. Güllü həsir isə mürəkkəb toxuma texnikası əsasında pizədən toxunur. Pizə tayları gah sağ, gah da soldan olmaqla müəyyən qaydada əriş taylarının arasından keçirildikcə paral vasitəsi ilə döyəcənlə bərkidilir. Güllü həsirin ayaq və baş hissəsi kətanayağı sadə toxuma texnikası ilə, yan haşiyəsi isə **“nəfsə”** adlanan kənar ərişlər üzrə **“döndərmə”** üsulu ilə toxunur. Gül həsir bir qayda olaraq ərişin alt və üst tayları üzrə pizə dəstəsinin çarpaz mövqeyini müəyyən qaydada dəyişdirmə üsulu ilə salınır. Naxış növünün tələbinə uyğun olaraq, pizə dəstəsi əriş taylarının biri digərlərindən keçirilərək istənilən nəticə əldə edilir. Bunun müqabilində müxtəlif həndəsi görkəmə malik naxışlar əmələ gəlir. Həsirin nəlbəki, güllü, şanagül, girdəgül, cinağı, teşti, ənzəli və digər növləri dəbdə olan çeşidlər sırasındadır.

Hər bir xalqın tarixi sənətkarlıq nümunələrində öz təsdiqini tapır. Daş dövründən bugünküdək biri-birini əvəzədən ictimai-iqtisadi formasiyalarda bu nümunələr zəngin inkişaf yolu keçib. Sadə əl əməyinə əsaslanan əşyalar, məişət avadanlıqları sonralar həmin dövrlərdən xəbər verən maddi-mədəniyyət nümunələrinə çevriləblər.

Belə sənətkarlıq nümunələrindən sayılan **dulusçuluq** Azərbaycanda ən qədim istehsal sahələrindən biri olmaqla, əhəmiyyətini qoruyub saxlayıb, bəşər mədəniyyəti inciləri sırasına qəbul edilib. Aparılan arxeoloji tədqiqatlardan məlum olur ki,ulusçuluq neolit dövrünə aiddir. (Arxeoloji araşdırmalar göstərir ki, e.ə. VII-VI minilliklərdə mezolit dövrü neolit dövrü ilə əvəz olunmuşdur). Bu sənətin ilk dəfə meydana gəlməsində qadınların xüsusi əməyinin olması maraq doğurur. Dulusçuluq sənəti nümunələrinin **“xəmiri”** torpaqdan yoğrulur. Həmin dövrlərdə isə təbii ki, kişilər torpaqdan **“xəmir yoğurmaq”** kimi əl əməyi ilə məşğul ola bilməz-dilər (artıq matriarxat dövrü arxada qaldığından, idarəetmə kişilərin səlahiyyətinə keçmiş, qadınlar ən ağır işlər görməyə məhkum edilmişdilər). Gildən qab-qacaq düzəltmək kimi ağır işlərin qadınlar tərəfindən görülməsi o dövrlər üçün adi hal sayılırdı.

Orta əsrlərin sonlarından başlayaraq, Azərbaycandaulusçuluq istehsalı daha yüksək səviyyəyə çatıb. Bu sənətin inşikafı monqolların Qafqaza yürüşünədək davam edib. Təəssüf ki, bütün dövrlərdə olduğu kimi, o zamanlar da işğalçılıq təkə torpaq itkisi, mal-mülkün darıma-dağın edilməsi ilə tarixə yazılmayıb. Ölkəmizdə həmin dövrədəkulusçuluq sənətkarlığı sahəsində də güclü dəyişiklik baş verib. Əvvəllər yalnız bəsit, kустar üsula əsaslananulusçuluqda artıq ayaqla hərəkət etdirilən çarx və kürələrin tətbiqi, yalnız kəmiyyətə deyil, keyfiyyətə də öz təsirini göstərib. Həmin dövrlərdə Azərbaycanda şirəli və şirəsiz saxsı qabların daha geniş yayılması da, məhzulusçuluq sənətinin inkişafı ilə əlaqədardır. Demək olar ki, o zaman ölkənin hər yerində bu sənətə maraqulusçuluq məmulatlarına tələbatla bağlı olmuşdur.

Etnoqrafik tədqiqatlar göstərir ki, məişətdə istifadə olunanulusçuluq məmulatları bir neçə qrupa bölünürdü. Onlardan su, ərzaq, süd məhsulları qablarını və s. göstərmək olar. Məişətdə işlədilən su qabları müxtəlif forma və adda düzəldilib. Səhəng, cürdək, bardaq, parç, kuzə su daşımaq üçündür. Dulusçuların söylədiyinə görə bu sənətin ustaları 50-dən artıq müxtəlif növlü gil qab-qacaq hazırlayıblar ki, onların da bəziləri artıq sıradan çıxıb.

Ən qədim sənətkarlıq növlərindən sayılan

dulusçuluq Azərbaycanda e.ə. II minilliyə təsadüf edir. Bu sahənin istehsalının Bakıda da mövcud olması öz təsdiqini tapıb. Şəhərin ətrafındakı müxtəlif növ gil yataqları burada saxsı qabların istehsalı üçün şərait yaradırdı. 1946-cı ildə şəhərin Qala ərazisində aparılmış qazıntı işləri zamanı XVII-XVIII əsrlərə aid xeyli miqdarda şirəli qablar – kasa, boşqab, badya və s. tapılıb ki, bunların da əksəriyyəti yerli istehsalın məhsulları olmuşdur. Qarabağda aparılmış arxeoloji qazıntılar göstərir ki, IX-XIII əsrlərdə dulusçuluq sənət sahəsi kimi inkişaf etmişdir. Bu dövrdə istehsal edilən saxsı qablar istər hazırlanma texnikasına, istərsə də zəngin bəzək elementlərinə görə əvvəlki və sonrakı dövrlərlə müqayisədə yüksək texnoloji səviyyəyə qalxmışdır. Su kəmərləri üçün saxsı boruların tikinti işlərində geniş istifadə edilən kaşı və bəzək kərpiclərinin istehsalına başlanılması da, məhz bu dövrlə bağlıdır. Monqol işğalları Qarabağda, ümumiyyətlə, Azərbaycanda sənətkarlığın digər sahələri kimi dulusçuluğun inkişafına da ağır zərbə vurub. Geriləmə özünü məişət-də işlədilən saxsı qabların istehsalında daha aydın göstərib. Lakin bununla belə məişət keramikasının istehsalında yaranmış bu gerilik sonrakı əsrlərdə tikinti keramikasının həcmnin artması ilə əvəz olunub. XV-XVII əsrlərdə tikinti işlərinin genişlənməsi bəzək sahəsində istifadə edilən dekorativ kərpic və kaşı istehsalının həcmnin artmasına səbəb olmuşdur.

Əldə olunan arxeoloji məlumatlar göstərir ki, orta əsrlərdə Qarabağda saxsı məmulatı istehsalı üç böyük qrupa ayrılıb: **şirəsiz, şirəli qablar və tikinti materialları**. Şirəsiz saxsı məmulatı sırasına hər birinin müxtəlif növləri olan küplər, qazanlar, səhənglər, bardaqlar, aftafalar, silbiçlər, süd qabları, dolçalar, çiraqlar, qəlyanlar və s. aid edilir. Bu qabların bədii tərtibatı zamanı xətti və nöqtəvari naxışlardan, yəni, həndəsi fiqurlardan geniş istifadə edilirdi. Təmiz saxsı qabların uzunömürlülüüyü onların hazırlanma texnologiyasından asılıdır. Sənətkarın qənaətinə görə keyfiyyətli saxsı qabın üstünə çıxanda o sınımmalıdır. Saxsıları biri-birinə toxundurduqda, şüşə səsi çıxarmalı, qızılı rəngə çəlməlidir. Xalqın tarixi keçmişini yaşadan sənət nümunələri zaman keçdikcə özünün əhəmiyyətini daha da artırır. Dulusçuluq forma və məzmunca dəyişsə də,

məhz ölməz sənət nümunələri kimi qorunur, istifadə dəyərini özündə saxlayır. Nəticə olaraq mövzunun aktuallığı və problemin yeniliyi bərdə aşağıdakı fikirləri söyləmək olar.

Məktəblərdə təhsil alan şagirdlərin əməyə hazırlığının onların gələcəkdə sənətkar kimi inkişafında böyük əhəmiyyəti vardır. Bununla yanaşı, xalqımızın sənətkarlıqla bağlı zəngin tarixi vardır. Xalqın sənətkarlıq nümunələri yetişən yeni nəslin bu sahədə meyl və maraqlarının artırılmasına öz təsirini göstərir. Problemin yeniliyi ondadır ki, mövzu ilə əlaqədar elmi tədqiqat sahələrində yeni istiqamətləri zənginləşdirərək onun mahiyyətini artırır və təhsilin keyfiyyətini yüksəldir.

ƏDƏBİYYAT

1. Tərhanov M., Əfəndiyev R. Azərbaycan xalq sənəti. Bakı, 1960, 115 səh.
2. Mayılov İ., Əhmədov H. Texnologiya terminlərinin izahlı lüğəti. Bakı, 2008, 433 səh.
3. Salamzadə Ə. və s. Azərbaycan incəsənəti. Bakı, 1977.
4. Ağayev Ş. İbtidai siniflərdə şagirdlərlə əməli işlərin təşkili texnologiyaları. Bakı: Nasir, 2009, 232 səh.
5. "Azərbaycan" qəzeti. 2010, 18 aprel, 6 səh.

Sh.Aghayev, C.Garayeva

Human professionalism advances through labour

Summary

Encloses the history of professional development in Azerbaijan and the importance of raising quality of personal training in schools. Determining new trends in the field of research and enlargement of innovations in this sphere.

III.Aгаев, К.Гараева

Человек постигает мастерство посредством подготовки к труду

Резюме

В статье рассматривается история развития мастерства в Азербайджане и важность повышения качества подготовки кадров в школах. Определение новых тенденций в области исследований и поощрение инноваций в этой области.